

11.12.2019

Julkinen

Runbook-työryhmän kokous 11.12.2019

Aika	11.12.2019 klo 09.00-16.00	
Paikka	Läkkisepäntie 23, 00620 Helsinki Fingrid Datahubin toimitilat Nh. Kuolajärvi	
Läsnä	Esa Pietarinen Arttu Lahtinen Jari Arve Heikki Sivonen Mikko Horsmanheimo Karri Kulmala Anne Suomela Mikko Nieminen Jani Pasanen Jukka Ahokas Iina Honkala Teemu Kokki	Fingrid Fortum Smart Energiapalvelut CGI Caruna Solteq Empower KPMG Tieto (MS Teams) CGI (Datahub-projekti) CGI (Datahub-projekti) HansenCX
Poissa	Pasi Vanttinen	KPMG

1 Johdanto työpajaan

Edellisen kokouksen muistio

Käytiin läpi päivän agenda ja muistio.

Sovittiin, että Teamsissa ”Kilpailuoikeudellinen ohje FG:n toimikunnille ja asiakaselimille” - ohjeistuksen voi kuitata luetuksi ne, jotka ei olleet edelliskerralla paikalla.

Käytiin läpi edelliskerran muistio. Ei kommentteja tai korjausehdotuksia pois lukien Jani Pasanen kommenttia Teamsissa koskien yhtä epätarkkaa huomiota ja sitä tarkennettiin.

2 Määritelmät ja sanakirja

Käytiin läpi määritelmät Excelistä uudet käsitteet, joista on ollut puhetta matkan varrella.

Käytiin läpi tietokonversiokatko termi Esan tekemän kaavion mukaan.

3 Ylätason suunnitelman tarkistus

Käytiin läpi käyttöönotosta tehty kaaviokuva, jossa esitetään käyttöönoton päävaiheet, jaksot sekä työvaiheet. Näiden määritelmät löytyy työryhmän Teams-työtilan määritelmä-excelistä.

11.12.2019

Julkinen

4 Kotitehtävien yhteenveto ja keskustelu

Ennakkotehtävä 1: Ydinjäädytysjakson kesto

Käytiin läpi hyvät ja huonot puolet ”4 päivän käyttöönoton” vs. ”11 päivän käyttöönoton” välillä.

Kotitehtävien perusteella lyhyen jäädytysjakson päätuna on se, että ajalta kertyy vähemmän ”ongelmatapauksia” prosesseissa, jotka aiheuttavat manuaalisyötä. 11 päivässä parempana nähdään se, että pelivaraa on enemmän erilaisiin korjaustoimenpiteisiin.

Keskustelua herätti, voidaanko käyttöönottoa pidentää tai lyhentää ”lennosta” kesken käyttöönoton. Todettiin, että kummin päin tahansa asia on ongelmallinen. Koska koko ala on mukana käyttöönotossa ja osapuolia ja henkilöitä on niin paljon, että ei käytännössä ole järkevää muuttaa käyttöönoton pituutta käyttöönoton etenemisestä riippuen. Ts. käyttöönoton aikataulun/vaiheistus tulee olla etukäteen ”lukittu”.

Todettiin, että 4 päivän käyttöönotto voi olla toimittajille todella haastava, koska palveltavia asiakkaita on niin paljon. Voi olla liian riskipitoista tästä näkökulmasta. Voi vaatia myös uusien työkalujen rakentamista, josta tulee lisäkustannuksia. Toisaalta markkinaosapuolen näkökulmasta 4 päivää olisi oletettavasti paljon paremmin organisoitavissa/resursoitavissa.

Jos tietokonversiossa hylätty tieto tulee korjata 4 päivässä, se voi olla todella haastavaa. 4 päivässä ei ole lainkaan pelivaraa ongelmien korjaamiseen.

Keskusteltiin mahdollisesta rakenteellisen tiedon (master datan) ”deltakonversiosta”, mistä syistä tällainen pitäisi tehdä. Vaihtoehdossa markkinaosapuolet tekisivät kaksi ”täyden setin” tietokonversiota, josta Titta tekisi ”delta-aineiston” datahubille. Tällainen lähestymistapa on ollut esimerkiksi Tanskan käyttöönotossa. Epäselväksi jäi vielä, että mitä etuja tarkalleen ottaen tässä lähestymistavassa voisi olla.

Lopputuloksena todettiin, että pyritään tekemään mahdollisimman lyhyt käyttöönotto/ydinjäädytysjakso mahdollisimman vähällä lisäkehityksellä. Tällä hetkellä ei nähdä vielä tarvetta ”keskitetyn puskurin” tarvetta lyhyen käyttöönoton mahdollistamiseksi. Tavoitteena on listata kaikki vaihtoehdot, joilla käyttöönoton pituutta voidaan lyhentää verrattuna nykyiseen käyttöönottosuunnitelmaan. Päätöksiä varten pitää tietää lopulta hyödyt vs. haitat vs. riskit / ”voitettu päivä” lisää. Toisin sanoen tehtävänä on selvittää optimaalinen pituus jäädytysjaksolle riskit, hyödyt ja haitat huomioiden.

Tuotiin myös esille testaamisen tärkeys Runbookin vahvistamisessa. Käyttöönotto on hyvin moniulotteinen ja haastava tehtävä koko toimialalle ja kaikkia tekijöitä ei todennäköisesti osata ennakkoon ottaa huomioon alustavassa suunnitelmassa. Testaaminen tulisi täten aloittaa mahdollisimman pikaisesti, että vaikeasti ennakoitavat haasteet ja pullonkaulat voitaisiin ajoissa saada selville. Mitä lyhempi ydinjäädytysjakso on, sitä tehokkaammat myös tulee olla työkalut niin markkinaosapuolilla kuin IT-toimittajillakin.

11.12.2019

Julkinen

Ennakkotehtävä 2: Mittaushistorian migraation ajoittaminen

Voidaanko mittaustiedon alkulataus (iso määrä historiallista mittaustietoa) tehdä Titta- ja aiemmin ja ladata pienempi määrä mittaustietoa datahubiin vasta jäädytysjaksolla (ns. loppulataus)?

Ongelmaksi voi tulla tasevirheiden korjaus, kun mittaustietojen historiamuutoksia tuodaan DH-211 rajapinnan kautta. Pitää selvittää, miten tasevirheiden laskennan oikeellisuus datahubissa voidaan varmistaa tässä tilanteessa.

Mahdollisessa loppulatauksessa tulee huomioida, että miten alkulataukseen nähden muuttuneet tiedot toimitetaan.

Riippumatta siitä, tehdäänkö mittaustietojen lataus yhdessä vai kahdessa vaiheessa, kannatettavana pidettiin mittaustietojen tuontia Titta- ja ydinjäädytysjaksolla viimeistään sillä hetkellä, kun rakenteelliset tiedot toimitetaan.

Todettiin, että mittaustiedon useampi lataus vaatii lisäkehitystä mahdollisesti toimijoiden päässä sekä datahubissa & Titassa. Tällä voitaisiin kuitenkin säästää aikaa ja vähentää merkittävästi riskejä käyttöönotossa. Myöhemmin tulee selvittää, mikä on hyödyt vs. kustannukset.

Ennakkotehtävä 3: Mahdolliset syyt keskeyttää käyttöönotto

Ei käsitelty työpajassa, mutta vastaukset käsitellään tulevia työpajoja varten.

5

Sanomaliikenteen vaiheistettu alasajo

Keskusteltiin sanomaliikenteen vaiheistetun alasajon teknisestä toteutuksesta. Työryhmä näki, että alasajo voidaan toteuttaa siten kuin se on käyttöönottosuunnitelmassa kuvattu. Keskusteltiin myös Norjan kokemuksista sanomaliikenteen alasajossa, jossa lähestymistapa oli samanlainen.

Nähtiin hyvin kannatettavana, että verkkoyhtiöt toteuttavat tekniset validoinnit, joilla pysäytetään myöhässä aloitetut myyntiprosessit, ts. ”verkolla on valta pysäyttää prosessi”.

Sanomaliikenteen alasajon kannalta on tärkeää, että prosessit voidaan käsitellä loppuun asti ennen ydinjäädytysjaksoa. Siltä osin, kun prosessit jäävät kesken tai ne aloitetaan liian myöhään, tulee osapuolten varmistaa päivitettyjen tietojen poisjättäminen tietokonversioaineistosta ja tapahtuman lisääminen sanomapuskurin. Esimerkiksi, kun käyttöpaikkatietojen päivitys kielletty, pitää huomioida, että muutos menee datahubiin riippumatta lähteekö PRODAT vai ei.

Tärkeänä nähtiin myyjänvaihtoprosessin osalta, että sähköisissä myyntikanavissa pitää huomioida sallitut päivämäärät ja tämä päivämäärä vaihtuu sanomaliikenteen alasajosuunnitelman mukaisesti (käyttöönottosuunnitelma määrittää mikä aloituspäivä sopimukselle voidaan milläkin hetkellä ilmoittaa).

Käyttöönottosuunnitelman mukaan tapahtuma pitää mitätöidä, jos sitä ei käsitellä loppuun asti ennen ydinjäädytysjaksoa. Tämä nähtiin haastavana myyjänvaihtoprosessin osalta.

11.12.2019

Julkinen

Prosessin peruuttaminen viime hetkellä viimeisen Z04[1]-sanoman (ja sen APERAK-kuittauksen) jäädessä pois nähdään teknisesti mahdollisena, mutta hyvin virhealttiina. Tähän tulee kaikkien rakentaa toiminnallisuutta, mitä käytetään ainoastaan käyttöönottossa. Riski, että tämä suhteellisen monimutkainen rollback-prosessi ei kaikilla toimi, on täten suuri.

Lähtökohtana pidettiin luottamista PRODAT-sanomaliikenteeseen. Alasajovaiheen osalta nähtiin tärkeänä, että prosessien valmistumista seurataan tiiviisti. Runbookin tulisi lisätä tehtävät, joilla seurataan päivittäin ja varmistetaan prosessien läpimeno aikataulussa.

Nähtiin hyvänä ideana, että prosessityöryhmän pohdintaa varten luodaan sanomien alasajotaulukko, jossa ydinjäädytysjakso on 4 päivää.

Lopputoteama oli, että järjestelmät voidaan rakentaa toimimaan taulukon (alasajosuunnitelman) mukaisesti.

6 Tietokonversio markkinoilta Tittaaan

Esa esitteli tietokonversioprosessin ylätasoon kuvat. Titta on pääpaikka missä tehdään tarkistukset. Datahubin ei tulisi hylätä mitään, minkä Titta on jo tarkistanut.

Työryhmän näkemyksen mukaan on suotavaa, että markkinaosapuolten järjestelmissä on käyttökatko ATJ:ssa Titta-tietokonversion aikana. Tämä käyttökatko on hyödyllinen, jotta tietojen yhdenmukaisuus voidaan taata. Käyttökatko on suotavaa päättää vasta, kun Titta kuittaa yhdenmukaisuustarkistuksen kaikkien osapuolten tiedot ok:ksi. Nähtiin kuitenkin myös, että niillä osapuolilla, jotka voivat raportoida tiedot Tittaaan "historiallisen ajankohdan mukaan" tai on kyky palautua aiempaan tilanteeseen, ATJ:t voidaan turvallisesti ehkä avata jo aiemmin/pitää auki konversion ajan.

Todettiin, että sinä aikana, kun ATJ-järjestelmä on pois käytöstä, tulee markkinatapahtumat merkitä erilliseen ns. käyttökatkomuistioon. Tapahtumat puretaan katkon päätyttyä ATJ:hin, jossa ne menee sanomapuskuriin (datahubia varten).

Nähtiin järkevänä, että käyttöönottosuunnitelmaan varataan aikaa sille, ettei kaikki mene "kuin Strömsössä". Ei voitu kuitenkaan määrittää kuinka paljon aikaa voidaan varata. Ehkä ATJ-järjestelmät voisivat olla vuorokaudenkin pois käytöstä. Tämä tulee tarkentaa tulevilla workshoppeilla.

Nähtiin kannatettavana ohjeistaa, että kannattaa laittaa mittaustietojärjestelmä katkolle, kun poimii isoa massaa. Katkoja MDM- ja ATJ-järjestelmissä ei nähty ongelmana mittaustietojen tietokonversion osalta.

Todettiin, että mittaustietojen puskurointi tulee aloittaa siitä hetkestä, kun mittaustietojen poiminta aloitetaan.

7 Tietokonversio Titasta Datahubiin

Jukka Ahokas CGI:ltä esitteli tietokonversiota Titasta Datahubiin. Datahub "rikastaa" tietoa siten, että tiedot voidaan tuoda Datahubin tietomalliin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita muutoksia markkinatietoihin, jotka markkinaosapuolet ovat toimittaneet Tittaaan.

11.12.2019

Julkinen

Datahub tarkistaa tiedot vain siltä osin, että voidaanko tiedot tallentaa Datahubin tietomalliin. Lähtökohtaisesti Datahubin ei tulisi enää hylätä mitään tietoa paitsi virhetilanteissa. Datahub-projekti tulee huolehtimaan, että jo Titan validointisäännöissä otetaan Datahubin validointisäännöt huomioon, jolloin Datahubin ei hylkäyksiä tulisi lainkaan tehdä.

Datahubissa ei tulla tehdä minkäänlaisia korjauksia dataan, vaan korjaukset tulee aina tehdä (markkinaosapuolten) lähdejärjestelmiin.

Tarkoitus on, että datahub-konversion jälkeen toimitetaan raportteja markkinaosapuolille. Markkinaosapuolten tulee tarkistaa, että datat on ladattu oikein. Vielä selvennettävä ja selvitettävä myöhemmissä työpajoissa, mitä raportteja tuotetaan ja miten osapuolet varmistavat konversion onnistumisen raporttien pohjalta.

Keskusteltiin lopuksi siitä, että datahubin vaatimukset on tehty nykyisen käyttöönottosuunnitelman aikataulun mukaan. Työryhmässä on käsitelty käyttöönoton lyhentämistä. Mahdollisen lyhentämisen osalta tulee selvittää myös datahubin osalta lyhentämisen mahdollisuudet ja vaikutukset. Oleellista on myös, että datahub on mitoitettu tuotantokäyttöä eikä käyttöönottoa varten.

8 Työpajasuunnitelma ja seuraavat stepit

Edetään voimassaolevalla työpajasuunnitelmalla. Laitettiin alustavasti ylös vuoden 2020 kolme ensimmäistä työpajaa kalenteriin. Ensi vuoden puolella on tarkoitus laatia yksityiskohtaiset tehtävät kustakin työvaiheesta.

9 Yhteenveto

Paljon on asioita keskusteltu. Kuva on kirkastunut, mutta paljon myös edelleen on avoimia asioita. Tärkeimpänä tavoite on pyrkiä optimaalisen pituiseen käyttöönottoon mahdollisimman vähillä lisäkehityksillä. Merkittävänä jatkotoimenpiteenä on selvittää lisäkehitystoimenpiteet, joilla käyttöönottoa voidaan lyhentää. Näille toimenpiteille pitää myös saada kustannusvaikutukset, jotta hyvä päätös niiden toteuttamiseen saadaan aikaiseksi. Tarvitaan myös Runbook v1.0:n testaamista käytännössä, jotta realistinen näkemys eri työvaiheiden kestoista saadaan esille.